

IV.C. EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ

Działania kontrolno-nadzorcze podejmowane przez inspektorów mają na celu przede wszystkim likwidację nieprawidłowości - zarówno w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, jak i w sferze praworządności w stosunkach pracy. Jako mierniki stopnia realizacji celów założonych w planach działania PIP, przyjmuje się zwykle te efekty, które można wyrazić konkretnymi wartościami liczbowymi, np.: liczba pracowników, dla których wyegzekwowano wypłatę określonych świadczeń; liczba pracowników, którym poprawiono warunki pracy. Nie zawsze jednak można to tak precyzyjnie wyrazić, bowiem w przypadku niektórych zagrożeń trudno określić jest skalę ewentualnych konsekwencji nieprzestrzegania prawa, a tym bardziej liczbę narażonych na niebezpieczeństwo ludzi.

W wyniku działań kontrolno-nadzorczych uzyskano m.in. następujące efekty:

- **potwierdzenie na piśmie istnienia stosunku pracy** ok. 15 tys. osób, będących stronami umów cywilnoprawnych lub pracujących bez żadnej umowy - realizacja ok. 3 tys. wniosków w wystąpieniach inspektorów pracy;
- **wyegzekwowanie dla** ok. 186 tys. pracowników wypłaty należności na ogólną **kwotę 305 mln zł**, w tym: wynagrodzeń za pracę bądź uzupełnień wypłat do wysokości minimalnego wynagrodzenia, wynagrodzeń bądź ekwiwalentów za urlopy wypoczynkowe, należności pieniężnych dla zwalnianych z przyczyn dotyczących pracodawcy;
- **wyeliminowanie nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów o czasie pracy** u ponad 17 000 pracodawców, zatrudniających łącznie ok. 800 tys. pracowników, m.in. w zakresie: ewidencji czasu pracy; rekompensowania pracy wykonywanej w niedziele, w dniach wolnych od pracy z tytułu 5-dniowego tygodnia pracy; respektowania obowiązujących dobowych i tygodniowych norm czasu pracy;
- **udzielenie zaległych urlopów wypoczynkowych** dla 113 tys. pracowników przez ok. 5,5 tys. pracodawców;
- realizacja przez pracodawców 1 070 **orzeczeń sądowych**, zasądzających na rzecz pracowników określone świadczenia, w tym wynagrodzenia i inne należności pieniężne ze stosunków pracy;
- wyeliminowanie w blisko 600 zakładach zatrudniających łącznie ok. 3 tys. **młodocianych**, różnego rodzaju naruszeń przepisów dotyczących zatrudniania tej grupy pracowników, np.: udzielenie **pierwszego urlopu wypoczynkowego**, opracowanie **programów** kształcenia zawodowego, sporządzenie **wykazu stanowisk pracy i prac wzbronionych**, zaprowadzenie **ewidencji czasu pracy przy pracach wzbronionych**, a dozwolonych w zakresie przygotowania zawodowego;
- **likwidacja bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia** ok. 78 tys. pracowników w 10 tys. zakładów;

Omawiając efekty uzyskane w konkretnych obszarach objętych w 2005 r. ukierunkowanymi kontrolami, należy wymienić w szczególności:

- likwidację naruszeń prawa pracy w kontrolowanych **placówkach handlowych** (w tym w supermarketach) poprzez m.in.:
 - wypłacenie ok. 11 tys. pracowników zaległych świadczeń na łączną kwotę ponad 2 mln zł;
 - udzielenie ponad 1 tys. pracowników zaległych urlopów w liczbie 6 500 dni;
 - założenie ewidencji czasu pracy dla ok. 1,7 tys. pracowników;
 - wyeliminowanie zatrudniania kobiet przy ręcznym transporcie towarów (wszystkie sklepy sieci „Biedronka” - 730 sklepów - zostały wyposażone w wózki z napędem elektrycznym do przewozu palet z towarami, a na stanowiskach, na których ze względów technicznych nie jest możliwe używanie wózków – poprzez zatrudnienie mężczyzn);
 - uporządkowanie ciągów komunikacyjnych, wyposażenie sklepów w odpowiednie drabiny i podesty;
 - wyposażenie pomieszczeń higienicznosanitarnych w odpowiednie urządzenia i sprzęt;
- doprowadzenie do zgodności z wymogami przepisów i norm - **przejmowanych do eksploatacji nowo wybudowanych lub przebudowanych zakładów**, w tym:
 - obiektów i pomieszczeń pracy (zapewnienie odpowiednich warunków pracy dla ok. 85 tys. pracowników);
 - wentylacji, ogrzewania i oświetlenia (dla ok. 58 tys. pracowników);
 - procesów technologicznych (zapewnienie odpowiednich warunków pracy ok. 30 tys. pracowników);

- maszyn i urządzeń (zapewnienie odpowiednich warunków pracy dla ok. 19 tys. pracowników);
- stanu urządzeń i instalacji energetycznych (zapewnienie bezpiecznych warunków pracy ok. 55 tys. pracowników);
- zaplecza higienicznosanitarnego (ok. 48 tys. pracowników);
- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach prowadzących **działalność budowlaną** w zakresie ochrony przed upadkiem z wysokości (prawie 1,9 tys. budow i ok. 19 tys. pracowników);
- poprawę stanu bezpieczeństwa i higieny pracy przy **budowie i remoncie dróg i autostrad** (ponad 70 budow i ponad 7 tys. pracowników), w tym przez likwidację bądź ograniczenie zagrożeń:
 - upadkiem z wysokości (pomosty robocze, budowane obiekty itp.);
 - porażeniem prądem elektrycznym (maszyny, urządzenia i instalacje elektryczne itp.);
 - urazami mechanicznymi (środki transportu, ruchome elementy maszyn i narzędzi itp.);
 - czynnikami szkodliwymi dla zdrowia (hałas, wibracja, zapylenie);
- poprawę bezpieczeństwa pracy w zakładach **wytwarzania, konfekcjonowania i magazynowania środków chemii gospodarczej**, poprzez m.in.:
 - wyeliminowanie wspólnego magazynowania niebezpiecznych chemikaliów, dla których jest to zakazane, wyeliminowanie nasłonecznienia, zapewnienie wentylacji (35 zakładów);
 - wyposażenie w środki ochrony indywidualnej pracowników mających kontakt z niebezpiecznymi substancjami, w szczególności substancjami żrącymi (83 zakłady) oraz określenie warunków ich użytkowania (74 zakłady);
- poprawę bezpieczeństwa pracy na **stacjach paliw płynnych**, w tym szczególnie **stacjach autogazu** – nie tylko dla zatrudnionych tam pracowników, ale również dla kierowców, pasażerów i osób postronnych znajdujących się w pobliżu (blisko 500 stacji) m.in. przez:
 - likwidację bezpośredniego zagrożenia życia (wyeliminowanie z obrotu niesprawnych butli gazowych, zapewnienie prawidłowej instalacji elektrycznej w strefie zagrożonej wybuchem, zabezpieczenie przed wybuchem nieużywanych zbiorników);
 - zapewnienie instalacji odgromowej;
- poprawę bezpieczeństwa użytkowania **maszyn, urządzeń i narzędzi** oraz **środków ochrony indywidualnej** przez wyegzekwowanie spełniania wymagań bhp przy ich konstruowaniu i produkcji, w tym:
 - zapewnienie odpowiednich urządzeń ochronnych przy 41 typach maszyn;
 - opracowanie bądź uzupełnienie dokumentacji technicznej wraz z instrukcją użytkowania dla wprowadzonych do obrotu 41 środków ochrony indywidualnej oraz 29 typów maszyn;
 - doprowadzenie do wystawienia zgodnej z wymogami przepisów i norm deklaracji zgodności dla wprowadzonych do obrotu 48 typów maszyn, urządzeń i środków ochrony indywidualnej;
- poprawę bezpieczeństwa w zakładach charakteryzujących się **największym nasileniem zagrożeń zawodowych** poprzez modernizację, zmianę maszyn lub technologii, np.:
 - modernizację wentylacji mechanicznej i awaryjnej;
 - wymianę starej instalacji elektrycznej na nową instalację w wykonaniu przeciwwybuchowym;
 - obniżenie natężenia hałasu;
 - zamianę w procesie technologicznym preparatu zawierającego 3% fomaldehydu (substancja rakotwórcza) na zamiennik o zawartości 0,4%;
 - wyposażenie wszystkich ścian wydobywczych w zakładzie górniczym w kombajny sterowane drogą radiową i posiadające instalacje zraszania;
 - obniżenie temperatury na wyrobisku kopalni poprzez zainstalowanie urządzeń klimatyzacyjnych;
- poprawę bezpieczeństwa w zakładach, w których występują **duże ilości substancji chemicznych** poprzez m.in.:
 - doprowadzenie do właściwego oznakowania i magazynowania butli zawierających wodór, tlen i inne palne substancje;

- usunięcie nieszczelności zbiornika ze stężonym kwasem solnym;
 - wyposażenie kontrolowanych obiektów w natryski bezpieczeństwa oraz natryski do przemywania oczu;
 - poprawienie stanu pomostów i zabezpieczeń pomostów obsługowych i dróg komunikacji pionowej;
- poprawę stanu bezpieczeństwa i higieny pracy dla ok. 46 tys. osób **niepełnosprawnych**, w tym w zakładach pracy chronionej, zakładach ubiegających się o uzyskanie takiego statusu bądź w zakładach ubiegających się o przyznanie statusu zakładu aktywności zawodowej, m.in. przez:
 - zapewnienie wymaganych kubatur, powierzchni i wysokości pomieszczeń; wentylacji, ogrzewania; zniesienia barier architektonicznych (w 824 zakładach dla ok. 11 tys. pracowników);
 - wyposażenie maszyn i urządzeń w wymagane zabezpieczenia (np. osłony elementów ruchomych) – w ok. 350 zakładach dla 1,3 tys. pracowników;
 - likwidację zagrożeń związanych z eksploatacją urządzeń i instalacji elektrycznych – w ok. 800 zakładach dla 10 tys. pracowników;
 - zapewnienie odpowiednio urządzonych i wyposażonych pomieszczeń higienicznosanitarnych – w ok. 600 zakładach dla 12 tys. pracowników.;

Ponadto w wyniku przeprowadzonych kontroli i zastosowanych środków prawnych wyegzekwowaliśmy wykonanie przez pracodawców obowiązków dotyczących **oceny ryzyka zawodowego** (w 14 tys. zakładach, w odniesieniu do 200 tys. pracowników), badań i pomiarów **czynników szkodliwych** dla zdrowia w środowisku pracy (realizacja ok. 2,4 tys. decyzji dotyczących warunków pracy 32,5 tys. pracowników), **badań lekarskich** (realizacja ok. 11 tys. decyzji dotyczących 30 tys. pracowników), **szkoleń** z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (realizacja ok. 38 tys. decyzji dotyczących 220 tys. pracowników) oraz wymaganych na danym stanowisku **dodatkowych uprawnień kwalifikacyjnych**, np. energetycznych, budowlanych czy spawalniczych (realizacja ok. 1,7 tys. decyzji dotyczących 4,8 tys. pracowników).